

Innst. S. nr. 187

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument nr. 8:48 (2007-2008)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Høglund og Hans Frode Kielland Asmyhr om å innføre nulltoll på import fra Swaziland

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen innføre fullt tollfritak for alle varer fra Swaziland med virkning fra 1. juli 2008.

II

Stortinget samtykker i at Regjeringen gis fullmakt til å iverksette endringer i GSP-ordningen slik som foreslått, samt besørge de nødvendige notifikasjoner."

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Marianne Aasen Agdestein, Alf E. Jakobsen, Rolf Terje Klungland, Torgeir Micaelsen, lederen Reidar Sandal og Eirin Kristin Sund, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, Ulf Leirstein, Jørund Rytman og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Svein Flåtten, Linda C. Hofstad Helleland og Jan

Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Venstre, Lars Sponheim, viser til at representantforslaget har vært forelagt finansminister Kristin Halvorsen for uttalelse. Hennes svarbrev av 4. mars 2008 følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Høglund og Hans Frode Kielland Asmyhr om å innføre nulltoll på import fra Swaziland – vedlegges protokollen."

Komiteen har forelagt innstillingsutkastet for utenrikskomiteen, som behandlet saken 9. april 2008, og som opplyste at den ikke har merknader til utkast til innstilling, utover at fraksjonene følger sine respektive fraksjoners merknader nedenfor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at alle MUL-land, og fra og med 1. januar 2008 også alle lavinntektsland i henhold til rangeringen fra OECDs utviklingskomité (DAC), er innvilget nulltoll ved import av varer til Norge. Unntaket fra dette er de fire store lavinntektslandene India, Vietnam, Pakistan og Nigeria. I tillegg videreføres særordningen for Botswana og Namibia, som er innvilget nulltoll, med visse unntak, som en del av frihandelsavtalen mellom EFTA og SACU-landene. Samtlige øvrige utviklingsland på DAC-listen er innvilget varierende tollpreferanser på grunnlag av spesifikke varelistes. Fra 1. januar 2008 er tollreduksjonen for disse landene økt med 20 prosentpoeng innenfor de norske minsteadgangskvo-

tene for landbruksvarer i WTO. Den positive særbehandling av utviklingslands import til Norge er hjemlet i det generelle preferansesystemet (GSP), som er et godkjent unntak fra likebehandlingsprinsippet som ellers ligger til grunn innenfor WTO.

Flertallet mener at GSP-ordningen er en viktig del av norsk handels- og utviklingspolitikk, og støtter det enstemmige vedtaket som trådte i kraft 1. januar 2008 om at de 14 land med lavest inntekt i henhold til DAC-listen skal særlig tilgodeses. Flertallet er imidlertid oppmerksom på at preferansene til MUL og de fattigste landene eroderes dersom store land og land med høyere inntektsnivå gis samme betingelser for markedsadgang. Flertallet ser likevel at det er gode grunner for at Swaziland gis økt markedsadgang og legger til grunn at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med dette.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at alle MUL-land, og fra og med 1. januar 2008 også alle lavinntektsland i henhold til rangeringen fra OECDs utviklingskomité (DAC), er innvilget nulltoll ved import av varer til Norge. Unntaket fra dette er de fire store lavinntektslandene India, Vietnam, Pakistan og Nigeria. I tillegg er det etablert en særordning for Botswana og Namibia, som er innvilget nulltoll, med visse unntak. Samtlige øvrige utviklingsland er innvilget en særskilt tollpreferanse på 30 prosent innenfor de norske minsteadgangskvotene. Den positive særbehandlingen av utviklingslands import til Norge er hjemlet i det generelle preferansesystemet (GSP), som er et godkjent unntak fra likebehandlingsprinsippet som ellers ligger til grunn innenfor WTO.

Disse medlemmer mener at GSP-ordningen er en viktig del av norsk utviklingspolitikk, og støtter prinsippet om at landene med lavest inntekt i henhold til DAC-listen skal særlig tilgodeses. Disse medlemmer støtter også at særordningene for Botswana og Namibia videreføres i sin helhet. Disse medlemmer mener imidlertid at det er gode grunner til at andre land som er sammenlignbare med Botswana og Namibia når det gjelder inntektsnivå, såkalte lavere mellominntektsland, i prinsippet bør ha identiske vilkår som disse to nevnte landene innenfor den norske GSP-ordningen. Det vil gjelde Swaziland, og kan også gjelde andre land med om lag samme inntektsnivå per innbygger. Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen vurderer nærmere en slik likebehandling mellom sammenlignbare land.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener at landenes innbyggertall i seg selv

ikke bør svekke ambisjonene i den norske utviklings- og samhandelspolitikken overfor disse landene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innvilge nulltoll til samtlige lavinntektsland i henhold til DAC-listen, med virkning fra 1. januar 2009."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til at disse medlemmer i forbindelse med behandling av St.prp. nr. 1 (2007-2008) foreslo å innvilge fullt tollfritak for alle varer fra utviklingsland (alle fire kategorier på OECDs DAC-liste). Disse medlemmer mener at en innvilgelse av nulltoll på varer fra Swaziland vil være ett steg i riktig retning av en mer solidarisk og rettferdig handelspolitikk overfor utviklingslandene.

Disse medlemmer mener det er et paradoks at preferanseerosjon og likebehandling brukes som argumenter mot innvilgelse av nulltoll for Swaziland, samtidig som det tales varmt for opprettholdelsen av særavtalene med Botswana og Namibia, all den tid disse avtalene både utgjør en forskjellsbehandling og har en konkurransevridende effekt i forhold til Swaziland.

Disse medlemmer viser til at over 70 prosent av Swazilands befolkning har landbruket som sin hovedinntektskilde (SADC Review 17. august 2007). Disse medlemmer viser videre til tall fra Verdensbankens World Development Indicators Database som viser at jordbrukssektoren i Swaziland bidro til 12 prosent av landets bruttonasjonalprodukt i 2004, mens det tilsvarende tallet for Botswana var kun 2 prosent.

Disse medlemmer viser til uttalelse fra LO-sekretær Ellen Stensrud om at

"det er uforståelig at et fattig land som Swaziland skal møte uoverkommelige tollsatser i Norge. Swaziland bør innlemmes i GSP-ordningene, og gis nulltoll for eksport til Norge" (Landsorganisasjonen, 7. januar 2008).

Disse medlemmer viser videre til uttalelse fra generalsekretær Atle Sommerfeldt i Kirkens Nødhjelp om at det er

"helt unaturlig at Swaziland ikke behandles likt med nabolandene. Landet har mange fattige og er svært hardt rammet av aids. Folk er avhengige av landbruksproduksjonen [...] det er svært beklagelig at en slik tollmur settes opp når norske bedrifter investerer i å ruste opp slakteriene" (Dagsavisen 3. januar 2008).

Disse medlemmer viser til pressemelding 117/07 fra utviklingsministeren hvor Regjeringen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for

2008 tar til orde for å øke støtten til handelsrettet utviklingssamarbeid. Disse medlemmer viser i så måte til uttalelse fra utviklingsministeren om at

"mange utviklingsland har mangelfull produksjonskapasitet, svake institusjoner, dårlig utbygget infrastruktur og liten erfaring og kompetanse til å kunne handle effektivt på tvers av landegrensene".

Disse medlemmer viser til at Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF) i 2006/2007 fikk bevilget 236 000 kroner fra Norad for forprosjekt i forbindelse med kompetanse- og kvalitetsheving i slakteribransjen i Swaziland. Disse medlemmer mener det er et besynderlig utviklingspolitisk paradoks at Regjeringen gjennom bistandsprosjekter bidrar til å bygge opp en eksportrettet produksjonskapasitet i Swaziland, for så i neste omgang å møte eksportprodukter fra landet med opp til 300 prosent toll inn til Norge.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen innføre fullt tollfritak for alle varer fra Swaziland med virkning fra 1. juli 2008.

II

Stortinget samtykker i at Regjeringen gis fullmakt til å iverksette endringer i GSP-ordningen slik som foreslått, samt besørge de nødvendige notifikasjoner."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at disse medlemmer i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2007-2008) fremmet forslag om at også de folkerike lavinntektslandene India, Vietnam, Pakistan og Nigeria ble innvilget nulltoll innenfor den norske GSP-ordning

gen fra 1. januar 2008, i likhet med de øvrige lavinntektslandene på DAC-listen.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen innvilge nulltoll til samtlige lavinntektsland i henhold til DAC-listen, med virkning fra 1. januar 2009.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen innføre fullt tollfritak for alle varer fra Swaziland med virkning fra 1. juli 2008.

Forslag 3

Stortinget samtykker i at Regjeringen gis fullmakt til å iverksette endringer i GSP-ordningen slik som foreslått, samt besørge de nødvendige notifikasjoner.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:48 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Høglund og Hans Frode Kielland Asmyhr om å innføre nulltoll på import fra Swaziland – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 10. april 2008

Reidar Sandal

leder

Hans Olav Syversen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 4. mars 2008

Dokument nr. 8:48 (2007-2008): representantforslag fra Høglund og Asmyhr om å innføre nulltoll på import fra Swaziland

Jeg viser til brev av 14.2. fra Stortingets finanskomite der det bes om min uttalelse vedrørende Dokument nr. 8:48 (2007-2008) fra Stortingsrepresentantene Morten Høglund og Hans Frode Kielland Asmyhr. I dokumentet bes Regjeringen innføre fullt tollfritak for alle varer fra Swaziland.

Norge ønsker å opptre i samsvar med WTO-avtalen. Denne avtalen er basert på at likebehandling mellom ulike land skal legges til grunn når det gjelder hvordan varer skal behandles ved import. Det finnes to tillatte unntak fra WTOs likebehandlingsprinsipp.

For det første kan det inngås frihandelsavtaler i samsvar med GATT art.XXIV. Det er et unntak Norge benytter seg av ved inngåelse av EFTA-avtaler med en rekke land. Norge har inngått slik avtale som omfatter Swaziland gjennom avtalen mellom EFTA og Den sørafrikanske tollunionen (SACU, bestående av Botswana, Lesotho, Namibia, Swaziland og Sør-Afrika). Denne avtalen er ferdigforhandlet og undertegnet, og ratifisert på norsk side. Ved en feil ratifiserte imidlertid noen av SACU-landene (bl.a Swaziland) i første omgang kun hovedavtalen og ikke de bilaterale landbruksprotokollene. Avtalen er derfor foreløpig ikke iverksatt, men SACU prioriterer å få dette på plass raskt, og Swazilands ratifisering er nå i orden.

For det andre kan det etableres et generelt preferansesystem (GSP) i samsvar med den såkalte "enabling clause" som GATT-partene vedtok i 1979. GSP tillater at det gis lavere toll for u-land enn for i-land, og at utvalgte u-land (primært de minst utviklede landene -MUL) kan gis ytterligere særfordeler basert på objektive kriterier.

Med virkning fra 1. januar 2008 gjennomførte Regjeringen flere endringer i den norske GSP-ordningen.

En av endringene medfører at man nå legger OECDs DAC-liste til grunn for utvelgelse av hvilke land som skal kunne omfattes av den norske GSP-ordningen. Listen er utarbeidet av OECDs utviklingskomité (DAC), og viser hvilke land som er godkjente mottakere av offisiell utviklingshjelp. I listen grupperes utviklingslandene i lavinntektsland, lavere mellominntektsland og høyere mellominntektsland i henhold til data og inntektsgrenser fra Verdensbanken. I tillegg er det en egen kategori for de minst utviklede landene (MUL) fastsatt av FN. Ett av FNs kri-

terier for MUL-status er at landet er et lavinntektsland iht. Verdensbankens oppdeling.

En annen endring er at den særlige ordning innenfor GSP som har gitt alle MUL-land toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer, er blitt utvidet til også å gjelde 14 andre lavinntektsland. Ifølge DAC-listen er Swaziland et lavere mellominntektsland. Swazilands nasjonalinntekt pr. innbygger ligger betydelig over grensen for å være lavinntektsland, og det er en rekke mellominntektsland i Nord-Afrika, Asia og Latin-Amerika som i henhold til denne listen har lavere nasjonalinntekt per innbygger enn Swaziland. Swaziland er derfor ikke blant de nye land som nå har blitt del av nulltoll-ordningen, og landet har dermed fortsatt status som et ordinært utviklingsland i det norske GSP-systemet.

Etter DAC-listen er både Botswana og Namibia mellominntektsland, med høyere brutto nasjonalinntekt (BNI) pr. innbygger enn Swaziland. Begge disse landene er imidlertid, og i motsetning til Swaziland, gitt tilnærmet samme vilkår som MUL i den norske GSP-ordningen. Dette er gjort for å videreføre de vilkår Botswana og Namibia tidligere har hatt, og innebærer at det er etablert en særordning for disse to landene innenfor GSP, som gir dem toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer, med visse unntak bl.a. for storfekjøtt. Når det gjelder de to gjenstående SACU-landene, har Lesotho MUL-status og blir behandlet deretter, mens Sør-Afrika er høyere mellominntektsland og får ordinær GSP-behandling.

Jeg forstår at det isolert sett kan fremstå som urimelig at Swaziland har dårligere handelsvilkår til Norge enn Botswana og Namibia. I Dokument 8-forslaget bes Regjeringen om å gi Swaziland tollfri markedsadgang for alle varer innenfor GSP-ordningen på linje med MUL-landene og 14 andre lavinntektsland. Det vil innebære at Swaziland får bedre vilkår enn Botswana og Namibia. Forslaget innebærer også at Swaziland gis bedre vilkår enn alle andre mellominntektsland og de store lavinntektslandene Nigeria, India, Pakistan og Vietnam. Dette vil kunne bli oppfattet som urimelig av en rekke land i Nord-Afrika, Asia og Latin-Amerika som har lavere BNI pr. innbygger enn Swaziland, og vil lett kunne bli kritisert for å være i strid med WTO-regelverket.

Regjeringen har gjennom endringene i GSP-ordningen foretatt vesentlige forbedringer i handelsvilkårene for 14 lavinntektsland. Dette har vi gjort samtidig som vi har ønsket å opptre i samsvar med våre folkerettslige forpliktelser i WTO. Det er flere forhold å ta hensyn til i denne saken. Norge er en forkjemper for et regelbasert internasjonalt system som

kan fremme rettferdig global styring. En bør derfor fra norsk side være forsiktig med å etablere egne regler og forskjellsbehandle enkeltland. Begrunnelsen for å benytte seg av DAC-listen er nettopp å sikre at utvelgelsen av GSP-land skjer på et objektivt og ikke-diskriminerende grunnlag.

Argumentasjonen i Dokument 8-forslaget impliserer at de to representantene fra Fremskrittspartiet mener at BNI pr. innbygger og FNs MUL-kriterier ikke er tilfredsstillende grunnlag for å differensiere mellom ulike utviklingsland. Dette prinsippet ble lagt til grunn for endringene i GSP-ordningen som nylig ble behandlet i Stortinget. I stedet legges det fra de to representantenes side vekt på en konkret vurdering av den sosiale og økonomiske utvikling i Swaziland, med særlig vekt på rangering på FNs human development index (HDI). Det blir problematisk dersom HDI skal legges til grunn for ett enkeltland (Swaziland), mens differensieringen forøvrig baseres på BNI pr. innbygger og MUL-status. På denne bakgrunn bør Dokument 8-forslaget avvises.

Jeg vil her vise til at Stortingets utenrikskomite hadde følgende merknad i sin innstilling vedrørende St.prp. nr. 1 (2007-2008):

"Komiteen mener at det er positivt at 14 nye land er tatt inn som null-toll land i GSP-ordningen, Generalised System of Preferences. Komiteen mener det kan vurderes å trekke flere land inn i ordningen, og ber om at Regjeringen ser på muligheten for å sikre likere behandling mellom små økonomier i det sørlige Afrika".

Regjeringen vurderer nå dette spørsmålet; herunder også hvordan Swaziland skal behandles. I denne sammenheng er det en rekke aspekter som må vurderes og tas hensyn til. Dersom Swaziland skal gis økt markedsadgang til Norge for landbruksvarer, må dette være basert på Swazilands egne prioriteringer av varer. Samtidig må de mer formelle sider knyttet til WTOs regelverk for GSP-ordninger, jf. tidligere omtale, og frihandelsavtalen mellom EFTA og SACU, være ivare tatt. EFTA-SACU avtalen har bl.a. egne bestemmelser om prosess for videreutvikling av avtalen der også handelsspørsmål kan vurderes.

Dette er spørsmål som Regjeringen nå arbeider med, og vi vil komme tilbake til Stortinget med nærmere vurderinger.

